

DA RAFFAELLO A GOYA

RITRATTI DAL MUSEO DI BELLE ARTI DI BUDAPEST IN MOSTRA A TORINO

RAFFAELLÓTÓL GOYÁIG

A BUDAPESTI SZÉPMŰVÉSZETI MŰZÉUM PORTRÉKIÁLLÍTÁSA TORINÓBAN

Nella città di Torino, nell'elegante Palazzo Bricherasio, dal 1° ottobre di quest'anno al 23 gennaio 2005 è possibile visitare la mostra *Da Raffaello a Goya. Ritratti dal Museo di Belle Arti di Budapest*. Delle mostre straniere del museo sito a Piazza degli Eroi questa è fra le più grandi, vengono infatti esposte ben 82 pitture. La mostra copre un periodo che va dalla Katalin Cornaro di Gentile Bellini del 1500 ai dipinti della famiglia di Simon Lucien realizzati nel 1902. Nella scelta delle pezzi sono stati seguiti due criteri: che alla mostra fossero presenti in numero adeguato opere di altissimo livello, degne del museo ospitante, e che la suddivisione e il raggruppamento delle opere rendessero godibile la mostra allestita in questa occasione, mostra che propone delle pitture dalla ricchezza infinita di possibilità espressive e stilistiche. Per iniziare con nomi famosi possiamo citare Katalin Cornaro di Gentile Bellini, modello di inconfutabile concretezza; il Giovane di Raffaello, primo ritratto in ordine temporale del maestro; la Ragazza di Sebastiano del Piombo, pomposo rappresentante del giorgionismo devoto e adorante della bellezza femminile. Infine, come nel ritratto con sfondo rosso di Dürer, allo stesso modo risalta agli occhi il "brevetto" leonardiano; la raffigurazione del movimento dell'anima che si nasconde. Il ritratto del doge Marcantonio Trevisani è di quel Tiziano che per primo ha mostrato nel contempo la fallibilità e la grandezza dell'uomo, il carattere e il rango sociale, che per primo ha reso ampiamente attuale il suo modello. Il doge Tintoretto Loredano è una figura priva di erotismo e anche il bergamasco Moroni riveste la sua rappresentazione di spiritualità stoica e sapiente. Osservando lo Studio di Testa del Greco notiamo che l'artista greco veneziano spagnolo ha dispiegato il metodo pittorico fatto proprio a Venezia al servizio della suggestiva perpetuazione di un avvenimento mistico. Il ritratto di Paolo Veronese raffigura i tempi dell'ideale di un comportamento aristocratico fatto di dinoccolata eleganza e pur non essendo mai stato in Italia la sua rappresentazione è tuttavia di grande effetto; nel Ritratto di Uomo è Frans Hals di Haarlem, il pittore della serenità e della gioia della vita, il suo ideale successore. Il Ritratto di Donna di Willem Drost, appartenente all'avanguardia degli epigoni di Rembrandt, è l'apoteosi del patos silenzioso dell'essere quotidiano, fino a quando l'Henri Groulart di Philippe de Champaigne unisce il realismo di radice fiamminga all'esaltazione della solidità morale. Come qualche opera significativa di Rubens, anche nello Studio di Testa di Budapest sono caratteristiche la retorica latina e la sintesi del naturalismo olandese. Van Dyck non aveva ancora venti anni quando dipinse il Ritratto di una vecchia coppia con una saggia, vecchia empatia e un virtuosismo da maestro maturo. L'Ammiraglio Hughes di Sir Joshua Reynolds è il capolavoro della caricatura sottile e nel contempo della raf-

Torino belvrosában, az elegáns Palazzo Bricherasióban ez év október 1-től 2005. január 23-ig tekinthető meg a „Da Raffaello a Goya. Ritratti dal Museo di Belle Arti di Budapest” című kiállítás. A Hősök terén álló múzeum külföldi kiállításainak sorában ez a legnagyobbak közé tartozik: 82 festményt mutat be. Az anyag időhatárait Gentile Bellini épp 1500-ra datálható Cornaro Katalinja és Lucien Simon saját családjáról 1902-ben festett műve jelöli ki. A válogatásnak két vezérlő elve volt: kellő számban szerepeljenek a tárlaton a kölcsönző múzeum rangjához méltó elsőrangú művek, és megfelelő tagolás, csoportosítás tegye jól befogadhatóvá a stílus- és kifejezésbeli lehetőségek végtelen gazdagságával rendelkező műfaj ez alkalommal felvonulatait alkotásainak sorát. A közönségcsalogató nevekkel kezdve, Gentile Bellini Cornaro Katalinja a tényrögzítő tárgyilagosság mintája, Raffaello Ifjúja a mester időrendben legelső fennmaradt képmása, Sebastiano del Piombo Ledanya a női szépségnek mitikus áhitattal hódoló giorgionizmus pompás képviselője. Utóbbin csakúgy, mint Dürer vörösháttérű portréján, már szembeötlő a leonardói „szabadalom”: a lélek rejtőzködő mozgásának megjelenítése. Marcantonio Trevisani dóze portréja attól a Tizianótól való, aki elsőként látta egyszerre az ember esendőségét és nagyságát, jellemét és társadalmi rangját, elsőként tette lélegzően jelenvalóvá mindenkori modelljét. Tintoretto Loredano dózseja már csöppet sem heroizált figura, és a bergamói Moroni is sztoikusán józan szellemiséggel ruházta fel ábrázoltját. Greco Tanulmányfejté névze megfigyelhető, a spanyollá lett görög művész miként állította a Velencében elsajátított festői módszert a misztikus élmény szuggesztív megörökítésének szolgálatába. Paolo Veronese portréja a hanyag elegancia arisztokratikus magatartáseszményének korai, ám nagyhatalmú megjelenítése, és noha nem is járt Itáliában. Férfi-képmásán az ő öröksége folytatójának mutatkozik a haarlemi Frans Hals, a derű, az életöröm festője. A Rembrandt-követők élvonalába tartozó Willem Drost Női képmása a köznapni lét halk pátoszú apoteózisa, míg Philippe de Champaigne Henri Groulart-ja a flamand gyökerű realizmus ötvözi az erkölcsi szilárdság felmagasztalásával. Mint Rubens valamennyi jelentős művére, a budapesti Tanulmányfejtje is jellemző a latinos retorika és a németalföldi naturalizmus szintézise. Van Dyck még hűszeszendős sem volt, amikor az Idős házaspár portréját egy bölcs öreg empátiájával és egy érett mester virtuozitásával festette meg. Sir Joshua Reynolds Hughes admirálisa a finoman karikirozó, mégis mesterkéletlen karakterábrázolás reme-